

je nastalo okrog cerkve Sv. družine od srednjega veka naprej.

Philip Mason, Slobodan Olič, Ildikó Pintér

258

EŠD: 3445

Naselje: Veliko Tinje

Občina: Slovenska Bistrica

Ime: cerkev sv. Petra in Pavla

Področje: UA

Obdobje: gotika, barok, 19. stoletje

Restavriran glavni oltar po odstranitvi kamnite menze
(foto: A. Horvat)

Cerkev sv. Petra in Pavla na Velikem Tinju stoji na dominantni legi nad gručasto vasjo na jugovzhodnih obronkih Pohorja. Obdaja jo pokopališko obzidje. Cerkev se v virih prvič omenja že pred letom 1251. Prvotno romansko stavbo z ravnim lesenim stropom so gotizirali, v letih 1692 in 1888 pa povečali in predelali. Leta 1896 so glavnemu in obema stranskima oltarjema dodali masivne kam-

nite menze, narejene iz belega pohorskega marmorja.

Cerkev je enoladijska z večstrano zaključenim prezbiterijem, pravokotno ladjo in čokatim zvonikom ob južni fasadi ladje in prezbiterija. Vhod v cerkev je na zahodni fasadi. Portal je pravokoten in kamnit. Levo in desno sta polkrožni niši. Zvonik je nečlenjen, kamnite line so posnete na ajdovo zrno, zvonove line pa so biforne. Na zunanjsčini, ki je neprimerno ometana, je vzdanih več rimskih spolij.

Notranjščino zaznamuje obok z oprogami na pilastrih in križnimi polji, prezbiterij in severna kapela pa se zaključujeta s sosvodnicami. Na južni steni ladje je pod streho ohranjena gotska freska sv. Krištofa iz okoli leta 1487, ko so cerkev na novo posvetili.

Oprema je baročna, glavni in dva stranska oltarja je izdelala delavnica Jožefa Holzingerja v letih 1760–1770.

V letu 2007 je Ministrstvo za kulturo sofinanciralo restavriranje glavnega in stranskih oltarjev. Delo je opravila Restavratorska delavnica Gospodarstva Rast iz Maribora, ki jo vodi restavrator Mladen Kuhl. Pred začetkom restavratorskih del je bilo ugotovljeno, da je bila verjetno ob zadnji prenovi oltarjev leta 1896 z glavnega oltarja sneta baročna slika z motivom sv. Petra in Pavla in prenesena v zakristijo. Baročni tabernakelj je zamenjal nov, narejen po okusu tedanjega časa v neogotski maniri. Stari tabernakelj so prestavili na desni stranski oltar. Dogovorjeno je bilo, da bosta prvotna slika in tabernakelj vrnjena na primarno mesto, tj. na glavni oltar. Med potekom restavratorskih del je bilo ugotovljeno, da je bila oltarna oprema trikrat preslikana. Zadnja preslikava je naslikana v sivorjavih tonih, kipi pa so bili preslikani v stilu 19. stoletja. Primarna poslikava glavnega oltarja je bila marmoracija v angleško rdečih tonih na predeli, podstavku in vencu ter roza marmoracija na glavnini oltarja. Marmoracija je bila kvalitetno izvedena, tako da je bilo mogoče recentne sloje odstraniti na suh način s skalpeli in prezentirati original. Kulisa oltarja je bila zastrupljena proti škodljivcem. Na kipih je bilo mogoče najti le fragmente pozlate, zato je bila v celoti rekonstruirana v kombinaciji polirane in mat tehnike. Nekateri deli draperij so bili pobarvani v tehniki kazeinske tempere. Originalni inkarnati na glavnih kipih velikega oltarja so bili dobro ohranjeni. Baročna slika sv. Petra in Pavla je bila očiščena tako, da so odstranili potemneli lak in preslikave, podlepljena je bila z novim platnom. Poškodbe so bile retuširane, celota je bila zaščitena z lakom. Slika je bila po odstranitvi sekundarne oltarne niše skupaj

s pripadajočim okvirjem ponovno nameščena na originalno mesto. Odstranjen je bil tabernakelj iz 19. stoletja in namesto njega nameščen baročni. Vendar se je izkazalo, da je leta 1896 nameščena kamnita oltarna menza previsoka in preveč masivna in ne dopušča ponovne postavitve tabernaklja na prvotno mesto.

V duhu restavriranja originalnega oltarja bi bilo treba kamnito menzo odstraniti in prezentirati Holzingerjevo delo v prvotni podobi. Z nastalo situacijo je bil seznanjen župnijski urad. Ustanovljena je bila strokovna komisija, katere naloga je bila, da odloči o možnosti odstranitve kamnite menze. Sklenjeno je bilo, da je kamnito menzo glavnega oltarja, ki je bila dodana leta 1896, mogoče odstraniti s sedanje lokacije z namenom, da se restavrira in prezentira Holzingerjev oltar v prvotni podobi. Potrebno jo je strokovno kamnoseško demontirati, baročne stopnice pa pomakniti bližje k oltarju. Kamnito ploščo in podstavke iz menze glavnega oltarja bi bilo smiselno uporabiti namesto obstoječe oltarne mize v prezbitoriju, ki je proizvod oblikovanja šestdesetih let 20. stoletja in je neprimerna. Tako bi ostala v cerkvi, za katero je bila oblikovana, in bi smiselno dopolnila oba stranska oltarja.

Kamniti menzi na levem in desnem stranskem oltarju, ki sta bili dodani prav tako leta 1896, nista moteči in ju ohranimo in situ. Župnijski urad se je strinjal z odločitvami strokovne komisije. Kamnita menza je bila odstranjena. Pri odstranjevanju je bilo najdenih nekaj kamnitih fragmentov iz časa gotskega obokanja prezbitorija. Ta je bil verjetno leta 1692 baročno obokan in nekoliko pozneje poslikan.

S sredstvi župnijskega urada je bila v letu 2007 izvedena drenaža okoli cerkve. Odkopavanje je potekalo pod nadzorom pristojne arheologinje Mire Strmčnik. Odkriti so bili temelji prvotne romanske cerkvice, ki se v virih omenja leta 1255, lepo sta vidni tudi gotska faza in podaljšanje cerkve v baroku. V temeljih zahodne stene pod portalom je vidno, da je cerkev imela širši, verjetno kamniti portal, katerega ostanke preklade lahko še slutimo na sedanji, leta 1888 obnovljeni fasadi. Pod temelji južnega dela prezbitorija so bili najdeni starejši temelji objekta polkrožnega ali okroglega tlorisa. Natančneje ni mogoče določiti, saj je bil odkrit le del, ki leži zunaj cerkve, nad večino objekta pa je bil pozidan prezbitorij. Za več podatkov bi bilo treba izvesti raziskave v notranjosti prezbitorija. Zato je najdbo zaenkrat težko natančneje opredeliti. V gradnji cerkve je bilo uporabljenih nekaj rimskih spolij.

Alenka Horvat

Kamniti služnik, najden v zidavi menze (foto: A. Horvat)

259

ESD: 11420

Naselje: Verd

Občina: Vrhnika

Ime: arheološko najdišče Ljubljana

Področje: A

Obdobje: prazgodovina, pozni srednji vek, novi vek

V letu 2007 je bil Občini Vrhnika kot investitorju meteorne kanalizacije pri cerkvi sv. Antona na Verdu predpisan tudi intenzivni podvodni pregled potencialno ogroženega območja struge Ljubljance (parc. št. 1861/2, k. o. Verd, vzdolž št. 7/1, 7/2, 7/4, 84 in 88, k. o. Verd). Raziskave je izvedla Skupina za podvodno arheologijo ZVKDS pod okriljem območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Pri terenskih delih so poleg podpisanih sodelovali še študent arheologije, geodetski tehnik in trije potapljači Športnega društva Trident. V štirih delovnih dneh med 26.